

Με αφορμή ένα βιβλίο

Γιώργος Φυσιλής

Εισαγωγή

Κατά τη σχολική χρονιά 2006-2007, στο πλαίσιο των Πολιτιστικών Προγραμμάτων, αποφασίσαμε να δουλέψουμε ένα σχέδιο εργασίας, που διαπραγματευόταν την αποδοχή της διαφορετικότητας.

Η αφορμή μας δόθηκε από ένα κείμενο που υπάρχει στο δεύτερο τεύχος της γλώσσας της Γ' Δημοτικού, το οποίο είναι διασκευή του βιβλίου της Φ. Νικολούδη «Το Χαρούμενο Λιβάδι».

Α' Κριτήρια Επιλογής Θέματος

Καθημερινά στα σχολεία μας, αντιμετωπίζουμε φαινόμενα ρατσισμού. Πολλά παιδιά επηρεαζόμενα από το οικογενειακό τους περιβάλλον και διακονίζοντας τις στερεοτυπικές αντιλήψεις, δε συνηθίζουν εύκολα να αποδέχονται το «διαφορετικό» συμμαθητή τους. Πολύ συχνά ακούμε στις τάξεις μας φράσεις υποτιμητικές προς μία εθνότητα, ή λόγια προσβλητικά προς ορισμένους συμμαθητές, λόγω της καταγωγής τους. Αντιμετωπίζοντας αυτή την κατάσταση σε ένα σχολείο, το οποίο βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας και το 45% των μαθητών του είναι αλλοδαποί – κυρίως Αλβανούς-, αποφασίσαμε να αναπτύξουμε ένα σχέδιο εργασίας, το οποίο θα φέρνει τα παιδιά σε επαφή με την κάθε μορφής διαφορετικότητα.

Β' Στόχοι του Προγράμματος

Σκοπός του προγράμματος ήταν να προσεγγίσουν τα παιδιά τη διαφορετικότητα και –όσο είναι δυνατόν – να την αποδεχτούν.

Ταυτόχρονα υπήρχαν και επιμέρους μαθησιακοί στόχοι. Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένους από αυτούς:

- Να εξοικειωθούν με τη λειτουργία ομάδων για την επίτευξη ενός κοινού στόχου.
- Να συνεργάζονται και να ανταλλάσσουν απόψεις.
- Να εξασκήσουν την κριτική σκέψη
- Να διευρύνουν τις γνώσεις τους μέσα από διερευνητικές διαδικασίες.
- Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητα..
- Να καλλιεργήσουν το καλλιτεχνικό τους ένστικτο.
- Να προβληματιστούν –Να προτείνουν – Να διατυπώσουν συμπεράσματα.
- Να παίρνουν πρωτοβουλίες και να ενισχυθεί η αυτενέργειά τους.
- Να αποκτήσουν αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών.

Γ' Μεθοδολογία

Η όλη ανάπτυξη των σχεδίων εργασίας στηρίχθηκε στη λειτουργία των ομάδων με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο και τη μέθοδο project. Η προσέγγιση του θέματος έγινε με βιωματικό τρόπο και με ισότιμη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων (μαθητές – δάσκαλος). Συνδυάστηκαν οι προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες των παιδιών με όσα τα παιδιά ήθελαν να μάθουν.

Δ' Φάσεις ανάπτυξης του θέματος

Δα') Φάση σχεδιασμού

Ευαισθητοποίηση – Προβληματισμός γύρω από το θέμα.

Καταγραφή των προϋπάρχουσων εμπειριών και γνώσεων.

Καταγραφή των όσων θα ήθελαν να μάθουν. *(Ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένες)*

- Εμείς σε τι διαφέρουμε μεταξύ μας;
- Όποιος διαφέρει από εμάς, δεν είναι καλός;
- Εμείς φερόμαστε όπως οι μαργαρίτες στην παπαρούνα;
- Έχουμε νιώσει ποτέ σαν την παπαρούνα;
- Πώς γράφεται μια ιστορία;

Χωρισμός του θέματος σε υποενοότητες, ανάλογα με τις προηγούμενες καταγραφές. *(Αναφέρονται ακριβώς, όπως τα πρότειναν τα παιδιά)*

- Στοιχεία διαφορετικότητας ανάμεσα στους ανθρώπους.
- Εμείς και οι άλλοι
- Επεξεργασία του βιβλίου – Συγγραφέας
- Συγκέντρωση όλων των στοιχείων

Χωρισμός των παιδιών σε ομάδες, ανάλογα με τις υποενότητες.

Προτάσεις της κάθε ομάδας για τις δραστηριότητες που θα πρέπει να υλοποιήσουμε, ώστε να πάρουμε απαντήσεις στα ερωτήματά μας.

Ενημέρωση των γονέων για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου σχεδίου εργασίας.

Ο εκπαιδευτικός στην παρούσα στιγμή, παίρνει τις ιδέες- προτάσεις των παιδιών και τις εντάσσει σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο, κάνοντας τη διαθεματική διασύνδεση.

Δβ') Φάση υλοποίησης

- **«Ένα μάθημα από το βιβλίο της Γλώσσας»**

Στο δεύτερο τεύχος της γλώσσας, διαβάσαμε τη διασκευή του βιβλίου της Φ.Νικολούδη, «Το Χαρούμενο Λιβάδι». Το περιεχόμενο της ιστορίας μας κίνησε το ενδιαφέρον και αποφασίσαμε να ασχοληθούμε πιο συστηματικά μ' αυτό.

- **«Διαβάζουμε το 'Χαρούμενο Λιβάδι'»**

Δανειζόμαστε από τη δανειστική Βιβλιοθήκη του Σχολείου το βιβλίο της Φ. Νικολούδη «Το Χαρούμενο Λιβάδι». Επεξεργαζόμαστε το περιεχόμενό του, συζητάμε για το μήνυμα που θέλει να περάσει η συγγραφέας.

- **«Παρακολουθούμε την ιστορία του βιβλίου σε dvd της εκπαιδευτικής τηλεόρασης».**

Προσεγγίζουμε την ιστορία μέσα από την τηλεοπτική προβολή της και επεξεργαζόμαστε τα σχόλια της συγγραφέα και της εικονογράφου.

- **«Ζωγραφίζουμε σκηνές από την ιστορία»**

Ο καθένας μας ζωγραφίζει όποια εικόνα του άρεσε περισσότερο από την ιστορία. Κάνουμε μια μικρή έκθεση με τις ζωγραφιές μας.

- **«Φτιάχνουμε σύνθετες λέξεις».**

Με αφορμή τις σύνθετες λέξεις της ιστορίας, δημιουργούμε τις δικές μας σύνθετες λέξεις.

- **«Ας ρωτήσουμε τη συγγραφέα»**

Χωριζόμαστε σε ομάδες και η κάθε ομάδα φτιάχνει τις ερωτήσεις στις οποίες θα ήθελε να απαντήσει η συγγραφέας.

- **«Καλούμε τη συγγραφέα στο σχολείο»**

Προσκαλούμε τη συγγραφέα και της κάνουμε τις ερωτήσεις που έχουμε προετοιμάσει. Της δείχνουμε την έκθεση με τις ζωγραφιές μας και της προσφέρουμε ένα άλμπουμ γεμάτο από ζωγραφιές μας.

- **«Παρατηρούμε τα φυτά»**

Συγκεντρώνουμε διάφορα φυτά και τα παρατηρούμε. Παρατηρούμε τις ρίζες τους, το πάχος των βλαστών τους, το σχήμα των φύλλων τους,κ.ά.

- **« Όλες οι ρίζες είναι ίδιες;»**

Εστιαζόμαστε στις διαφορές μεταξύ των φυτών. Κάνουμε σχόλια και παρατηρήσεις για τα στοιχεία εκείνα, τα οποία διαφέρουν.

- **«Ας φτιάξουμε ένα διαφορετικό φυτολόγιο».**

Φτιάχνουμε ένα φυτολόγιο, που περιέχει τις διαφορές ανάμεσα στα φυτά.

- **«Παίρνουμε το μέτρο και....»**

Μετράμε με το μέτρο το μήκος των ριζών, των φύλλων, το πάχος των βλαστών. Καταγράφουμε τα στοιχεία.

- **«Ας λύσουμε προβλήματα»**

Με αφορμή τα μεγέθη που μετρήσαμε, επιλύουμε μαθηματικά προβλήματα με κλάσματα, δεκαδικούς, συμμιγείς και ακέραιους.

- **«Γράφουμε τις δικές μας 'διαφορετικές' ιστορίες»**

Ο καθένας από εμάς γίνεται συγγραφέας μιας ιστορίας που διαπραγματεύεται τη διαφορετικότητα. Στο τέλος της συγγραφής, εικονογραφούμε τις ιστορίες μας.

- **« Κατασκευή βιβλίου»**

Συγκεντρώνουμε όλες τις 'διαφορετικές' ιστορίες και φτιάχνουμε ένα βιβλίο.

- **«Ας φτιάξουμε μια παράσταση»**

Αποφασίζουμε να παρουσιάσουμε τη δουλειά μας στους γονείς μας. Προτείνουμε να παίξουμε την ιστορία δραματοποιημένη. Χωριζόμαστε σε ομάδες και η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να προετοιμάσει και από κάτι.

- **«Φτιάχνουμε τους στίχους και τη μουσική»**

Στην τάξη δημιουργούμε 'χάι κου' για τη διαφορετικότητα. Στο μάθημα της μουσικής, τα 'ντύσαμε' ρυθμικά και μουσικά και ήταν τα τραγούδια της παράστασής μας.

- **«Φτιάχνουμε τα σκηνικά»**

Η κάθε ομάδα παίρνει χαρτί του μέτρου και πάνω σε αυτό ζωγραφίζουμε με κηρομπογιές τα σκηνικά.

- **«Φτιάχνουμε τις μάσκες».**

Με χάρτινα πιάτα, φτιάχνουμε μάσκες λουλουδιών για την παράσταση.

Δγ') Δραστηριότητες ολοκλήρωσης του προγράμματος

- Εργαστήρι ευαισθητοποίησης με τους γονείς.

Κατόπιν προτάσεως των παιδιών, καλέσαμε τους γονείς στο σχολείο, για να τους δείξουμε τη δουλειά μας. Ενώ τα παιδιά προετοιμαζόντουσαν για τον αυτοσχεδιασμό, λειτούργησαν εργαστήρια με γονείς.

Χωρίστηκαν σε ομάδες και κλήθηκαν, αφού συμπληρώσουν σε φυλλάδια το γενεολογικό τους δέντρο, να μιλήσουν γι αυτό, να σχολιάσουν και να συζητήσουν μεταξύ τους τις μετακινήσεις που έχει κάνει η κάθε οικογένεια χωριστά. Η κάθε ομάδα παρουσίασε στις άλλες τα κύρια σημεία της συζήτησής τους. Στη συνέχεια η κάθε ομάδα πήρε και από ένα κείμενο, το οποίο έθιγε και από μία διαφορετική μορφή ρατσισμού. Το σχολίασαν, εξέθεσαν τις απόψεις τους, έβγαλαν τα συμπεράσματά τους, τα οποία και ανακοίνωσαν στις υπόλοιπες ομάδες.

- Παράσταση από τα παιδιά

Τα παιδιά ετοίμασαν έναν αυτοσχεδιασμό με αφορμή το «Χαρούμενο λιβάδι». Στο πλαίσιο της προετοιμασίας, έφτιαξαν το σκηνικό, τις μάσκες, τις στολές, έψαξαν και βρήκαν τα σκηνικά αντικείμενα. Διαμόρφωσαν δικούς τους διαλόγους, έφτιαξαν τους στίχους των τραγουδιών και παρουσίασαν στους γονείς τους τη δουλειά τους. αξίζει να σημειωθεί, ότι η παρουσίαση έγινε στις 21 Μάρτη, ημέρα κατά του ρατσισμού.

Μετά το τέλος της παρουσίασης, με τη συνοδεία φλογέρας και τουμπερλεκιού, τα παιδιά τραγούδησαν το παρακάτω τραγούδι:

*Μαργαρίτες, παπαρούνες,
τι σου είναι η αγάπη.
Τι σου είναι η αγάπη,
μία γέλιο μία δάκρυ
Όλοι εμείς οι διαφορετικοί,
μαύροι, κίτρινοι, λευκοί,
κοντοί ψηλοί
χοντροί, λεπτοί.
Στης καρδιάς μας το περβόλι,
μέσα εκεί χωράμε όλοι.*

*Φλάουτο, βιολιά, κλαρίνα,
στη μουσική η Κατερίνα.
Στο βιβλίο, το λουλούδι,
της Φυλλιώς της Νικολούδη.
Τα παιδιά του Γ2,
απ' το 70 το σχολείο,
φτιάξαν μια ιστορία
που τη γράψαν στα βιβλία
Φέρανε και τους γονείς τους,*

ήρθανε και οι συγγενείς τους
Την ιστορία αυτή να δούνε
και να προβληματιστούνε
Όλοι εμείς οι διαφορετικοί,
μαύροι, κίτρινοι, λευκοί,
κοντοί ψηλοί
χοντροί, λεπτοί.
Στης καρδιάς μας το περβόλι,
μέσα εκεί χωράμε όλοι.

Δδ') Αξιολόγηση

Ως αξιολόγηση, αναφέρουμε ορισμένα από τα σχόλια των παιδιών:

-«Είμαστε κι εμείς ένα λιθάδι, που αν δεχόμαστε τους άλλους, θα γίνει χαρούμενο».

-«Τώρα ξέρω, πως δε διαφέρω μόνο με τον Αουρέλ, αλλά και με το Θοδωρή και με το Δημήτρη».

-« Δε θα ξαναβρίσω τους Αλβανούς. Είναι κι αυτοί σαν κι εμάς».

...Και ορισμένα από τα σχόλια των μεγάλων:

«Μου άρεσε, γιατί μου δόθηκε η ευκαιρία να βρεθώ διαφορετικά με άλλους γονείς, να μιλήσω μαζί τους και να μάθω πράγματα για αυτούς»

«Ήρθαμε πιο κοντά»

«Μακάρι τα παιδιά μας, να πάρουν παράδειγμα από την ιστορία αυτή και να μη κάνουν διακρίσεις»

Κλείνοντας, θεωρούμε, ότι επιτεύχθηκαν ο σκοπός και οι επιμέρους στόχοι που είχαμε αρχικά θέσει. Δεν τρέφουμε όμως τη ψευδαίσθηση, ότι λύθηκε το θέμα του ρατσισμού, με ένα πρόγραμμα που υλοποιήσαμε με την τάξη μας. Θέλει πολύ χρόνο για να αποβληθούν οι προκαταλήψεις και οι στερεοτυπικές αντιλήψεις. Χρειάζεται επίσης συνέχεια με τέτοιου είδους προγράμματα, ώστε να αρχίζουν μακροπρόθεσμα να αλλάζουν στάσεις και συμπεριφορές.

Βιβλιογραφία

- ✓ Frey, K., (1999), *Η Μέθοδος Project – Μία μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη*, Μτφ. Μάλλιου, Κλ., Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- ✓ Ιντζίδης, Ε., Παπαδόπουλος, Θ., Σιούτης, Α., Τικτοπούλου, Α., (2006), *Τα απίθανα μολύβια, Γλώσσα Γ' Δημοτικού*, ΥΠΕΠΘ, Ο.Ε.Δ.Β., Αθήνα.
- ✓ Ματσαγγούρας, Η., (2003), *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση: Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- ✓ Ματσαγγούρας, Η., (1998) *Ομαδοκεντρική διδασκαλία*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- ✓ Νικολούδη, Φ. (2003), *Το Χαρούμενο Λιθάδι*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- ✓ Υπ. Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (2001) *Οδηγός για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης- Βιβλίο για το Δάσκαλο*, Αθήνα.
- ✓ Χρυσάφιδης, Κ., (1996) *Βιωματική – Επικοινωνιακή Διδασκαλία*, Αθήνα: Gutenberg.

Ο **Γιώργος Φυτσιλής** είναι εδώ και 30 χρόνια Δάσκαλος στη Δημόσια Εκπαίδευση. Όλο αυτό το διάστημα έχει παρακολουθήσει αρκετά θεατρικά εργαστήρια Ασχολείται με τη συγγραφή παιδικών θεατρικών έργων και με την εφαρμογή του θεατρικού παιχνιδιού στην τάξη. Έχει σκηνοθετήσει παιδικές παραστάσεις.